

A-9744

Duplum

**J
Õ
U
L
U-ÜLLATUS**

PAUL RUMMO

JÕULUMÄNG KOLMES PILDIS

EESTI HARIDUSLIIDU KIRJASTUS
TALLINNAS 1935

PAUL RUMMO

JÕULUÜLLATUS

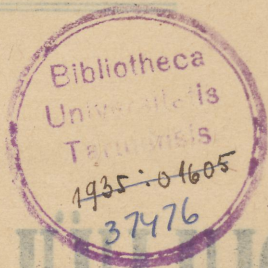
JÕULUMÄNG KOLMES PILDIS

22722

EESTI HARIDUSLIIDU KIRJASTUS
TALLINNAS 1935

PAUL RUMMO 2.

A-9744

ESTI HARIDUSLIDU KIRJASTUS

F-a J. Ratassepa trükk Tallinnas.

TEGELASED:

Valve
Mare
Asta
Mai
Tiit
Harri

algkooli noorema klassi õpilased

Uno

Õpetaja

Metsavaht

Valve ema

Valve isa

Kooliteenija

Tuuleeit

Lumellell

Päkapikkude päalik

Jõuluvanade Koja juhatus:

Esitaat

Varahoidja

Sekretär

Õpilasi, tuulepoisse, lumehelbeid, päkapikke

1. pilt — mõni päev enne jõule
2. „ — jõululaupäeva õhtupoolik
3. „ — jõuluõhtu

TEGELASSED:

algkooli noorima klassi õpilased

Valve
Mare
Asta
Mai
Tiit
Hart

Käesolev näidend on trükitud käsikirjana kõigi õiguste alleshoiuga. Näidendi ettekandmise loa annab Eesti Haridusliit. Maanäitelavadel ja koolidel tuleb maksta iga ettekande eest autori tasu kolm krooni Eesti Haridusliidule. Linnateatreile antakse ettekandeluba erilisel kokkuleppel.

Näidendi eksemplaaride üksikult või komplekti viisi ettekandmiseks väljalaenamise ainuõigus on Eesti Haridusliidul.

Jõuluvande Koja juhatus:

Estast
Vasahoidja
Sekretär

Õpilasi, tulepoisse, tüdrukuid, lühelõeliseid, päkapikke

1. pill — mõni päev enne jõule
2. " — jõulupäeva õhtupoelik
3. " — jõuluõhtu

Nüüd on teil teatelehed käes. Millist võite lugeda, kuidas teie töö on edenenud. Näen, et paljude näed säravad — nad on oma töö teinud hästi ja nüüd on sõda rahul. Mõned on aga ka mossis — see mis sinna parata: igaüks on ise oma õnne sepp. Pole viha — meil aastal, kui käes on kühm ja väikekõrvis.

I.

Hämar talvehommik algkooli ühes nooremas klassis. Kõikjal valitseb jõulueelne meeleolu: nurgas postamendil seisab pisike kuusk, mil põlevad küünlad, koolilaudadel õpilaste ees kuuseoksakesi ja põlevaid küünlaid, seinatahvlile on keegi kritseldanud „Rõõmsaid jõulupühi!“.

Õpilasi valdab tavaline jõulueelne rahutus ja hardus. Enamus kuulab noore naisõpetaja kõnelt, tagapinkidel krabistatakse ja sosistatakse teatelehtede kallal, millede jagamisega õpetaja on parajasti jõudmas lõpule.

Õpetaja.

Enda ees seisvale tüdrukukesele. Ja lõpuks siis sinu teateleht, Asta. Seda vaadates: Noh... ei ole viga, ei ole... „Häid“ on terve rida ja „väga häidki“ on hulgas! Siiski, näed, mõned „rahuldavad“ on hulka kippunud... Ja-jah, sul see kiri tekitab raskusi. Püüa, püüa! Kui võtad kõvasti enese käsile, küll siis läheb veel paremini — kuhu ta pääseb.

Asta.

Saab teatelehe, tänab ja istub kohale.

Õpetaja.

Nii. Nüüd on teil teatelehed käes, millelt võite lugeda, kuidas teie töö on edenenud. Näen, et paljude näod säravad — nad on oma töö teinud hästi ja nüüd on süda rahul. Mõned on aga ka mossis — aga mis sinna parata: igaüks on ise oma õnne sepp. Pole viga — uuel aastal, kui päevad on pikemad ja päikesepoiss võtab nutma jääpurikad katuseräästais — küllap siis algame uue jõuga. Kui siis täie hooga paneme rinnad kokku tarkusesaladustega, küllap nad kevadeks alistuvad!

Nüüd tulevad pikad pühad. Pühitsege neid hästi. Puhake. Jooske õues. Kui olete hääd lapsed, kes teab, tuleb ehk mõnele jõulumeeski... Mis sa tahad meile rääkida, Mare?

Mare.

Kes hulk aega kibeles ja kätt sirutas. Ema ütles, et mulle kindlas-ti tuleb jõuluvana, kui olen hästi korralik laps ja oskan jõululaulu...

Õpetaja.

Noo-vat. Tuleb sulle ja küllap teistelegi. Ja eks ta jõululaule taha teilt kõigilt kuulda. Kas olete endile kindlad, et oskate neid küllalt hästi?

Lapsed.

Õhinal: Oleme! Oleme!

Õpetaja.

Kui prooviksime veel enne kojuminekut?

Lapsed.

Jah, jah! Laulame, laulame! *Tõustakse püsti, lauldakse õpetaja juhatusel suure vaimustusega jõululaulu. Kell kõliseb.*

Õpetaja.

Laulu lõppedes: Niimoodi: ilus ja vägev algus pühadeks. Läheme nüüd koju pühi pidama. Olge hääd lapsed ja tulge uuel aastal kosunuina kooli tagasi. Lõbusaid pühi teile kõigile! *Lahkub.*

Lapsed.

Rõõmsalt, läbisegi: Häid pühi! Häid pühi! *Askeldavad klassis ringi, vallatelevad, jutlevad rühmadekaupa.*

Mare.

Seletab õhinal: . . . jah, teie ei usu, aga mina tean kind-las-ti, et jõuluvana toob mulle suure-suure kotitäie maiustusi, kaks pildiraamatut ja mõne mänguasja ka veel!

Tiit.

Kust sa seda nii kind-las-ti tead, et ta sulle just need asjad toob?

Mare.

Noh, jesseke, ma saatsin ju talle kirja, et, pai jõuluvana, too mulle seda ja seda, ja ema ütles ka, et küll ta siis ikka toob!

Asta.

Ja kuhu sa selle kirja siis panid?

Mare.

Emä kätte andsin, ja tema kind-las-ti lubas postmargi pääle panna ja ära saata jõuluvanale.

Harri.

Naerab. On need plikad ikka lollid! Kes siis postiteel jõuluvanale . . .

Tiit.

Vahele. Ja mine tea, kuidas üldse on selle jõuluvanaga . . .

Mai.

Mis sul jälle on vasturääkimist? Mis ta'ga siis on?

Tiit.

Ei, mina seda, et kas seda jõuluvana üldse ongi olemas.

M a r e.

Kuidas ei ole siis? Kuidas ei ole? Igal aastal ta on käinud, ja tänavugi tuleb kindlas-ti, mulle vähemalt küll!

U n o.

Pole mina teda veel mujal näinud kui kaupluse aknal. Ja seegi papist . . .

A s t a.

Sina ei saagi teda näha, iialgi, eluilmaski! Sa oled paha poiss, vat mis! Teed alati teistele haiget ja . . .

U n o.

Pea suu, plikapirts, sa'i tea pooli asjugi! Sülitab, tõmbab läki-läki pähe ja lahkub. Eelneva jutu ajal on rühmadekaupa lahkunud teisedki lapsed, ainult jõuluvana-küsimust arutelev rühm on veel klassis.

M a i.

Rumal poiss, sellele peaks jõuluvana tulema vitsakimbuga!

T i i t.

Vitsast nüüd niisugusele midagi! Sel tuleks vemblaga vembud välja voolida! Aga, tõtt

ütelda, minagi pole veel pärisjõuluvana näinud — isa igal aastal, kui mulle jõulukinke annab, ütleb, et jõuluvana saatis . . .

Harri.

Noh, ta ju vana mees, ega's ta igale poole ise jõuagi . . . Mina ootan tänavu suuski — peaks aga palju lund sadama pühade ajal!

Mai.

Ja mina tõukekelku . . .

Asta.

Mina kompvekke ja uut juturaamatut. . . .
Teisedki kuulutavad õhinal ja läbisegi oma soove. Tiit, kes on pugunud nurka, hakkab teiste selektamise hulka deklameerima õudse häälega. Teised kohkuvad alul, naeravad siis ja deklameerivad kaasa:

Koorkõne.

Kes säält tümma-tümma tuleb,

kes säält välisukse sulle?

On vist juba jõulumees!

Härmas habe aurab ees.

Tümma-tümma tuleb tema —

Vaata, isa, vaata, ema!

Kaasas kinke nägusaid,

otsib lapsi keni, häid . . .

Lõbusa koorkõne lõppedes kostab klassi taganurgast tugev nuuksumine. Lapsed vaatavad kohkunult ning imestades ringi ja märkavad alles nüüd, et nende klassikaaslane Valve on jäänud oma pinki konutama, kus ta nüüd ägedasti nutma puhkes. Kõik lapsed jooksevad tema ümber ja toovad ta osavõtlikult ettepoole.

Mai.

Mis sul on, Valve, räägi, mis on sul viga?

Harri.

Puuh, päris ära kohutas! Mis sa ometi töinad nii kõvasti!

Valve.

Nutab sõnatult.

Mare.

Ole nüüd pai, ära nuta sedasi . . . Kas oled haige? Lõi keegi?

Tiit.

Sul oli ju nii häa tunnistus, puha „väga hääd“. Näed, ma ei mõtlegi vesistada, kuigi rehkenduses sain „puuduliku“.

Valve.

Luksudes: Ega . . . ma . . . sellepärast . . . Ma . . . kui . . . Hakkab nutma veel kibedamini.

Asta.
Valve, Valvekene, ära nüüd ometigi sedasi. Näed, me oleme ju kõik su hääd sõbrad, räägi julgesti ära, mis südant vaevab!

Valve.
Nuuksumisega segi: Teie kõik . . . sääl . . . räägite jõuluvanast . . . Ootate teda . . . ja eks ta tulegi teile. Kuulasin seda juttu ja . . . mul tuli kohe . . . nii kange nutt pääle, et . . . mul pole kedagi oodata . . .

Harri.
Mis sa ajad! Miks ta siis sulle ei peaks tulema, kui ta teistele tuleb!?

Valve.
Nukra tõsidusega: Ei tule. Läinud aastal tuli küll, aga nüüd enam ei tule. Ema ütles, et ei tule.

Asta.
Mine ikka, ema teeb nalja! Emadel ikka jõulu eel nisukesed vigurijutud suus!

Valve.
Ei tee nalja. Ema on juba teist nädalat voodis (*hakkab uuesti nutma*) raskesti haige ja süüagi pole meil enam õieti . . . Tuba külm. Aga isa . . .

Teised.

Läbisegi: Aga isa jah! Miks ta puid ei osta?
Mis tema teeb?

Valve.

... isa ei ole enam! Nutt muutub kramp-
likuks luksumiseks.

Teised.

On kohkunult sõnatud.

Valve.

Saab ägedast nutust jagu. Ajalehes oli . . .
ema näitas eile . . . et suur laev läks tormiga
põhja . . . Kõik inimesed uppunud . . . Luksu-
des: Minu isa oli selle laeva tüürimees.

Teised.

On noruspäi nukrad.

Valve.

Väikese vaheaja järele, kuivatab silmad. Oi,
ma viidan siin muidu aega! Ema ütles, et pean
nüüd ise enese eest hoolitsema. Emale on komp-
ressi vaja ja leiba pean poest võlgu paluma
ja . . . Häid pühi kõigile ja (vaatab kustuva
kuusekese poole kurgus kibelevat nuttu tagasi
surudes) rõõmustage palju! Ara.

Tiit.

Väikese vaheaja järele. Vaat' kus ikka lops
Valve!

Mai.

Sellepärast ta oli nii vaikne ja kurb täna.

Asta.

Ja meie seletame siin jõuluvanast ja kinkidest . . .

Mare.

Uuh, küll võivad sedasi jõulud olla koledad!

Harri.

Mis sa's mõtled, et röömsad või?

Asta.

Aga ega me teda sedasi või ometi kogu pühiks jätta!

Teised.

Mis me siis teeme? Kuidas saame aidata?

Asta.

Teate, läheme nüüd igaüks koju ja küsime isadelt-emadelt nõu. Homme tulge kõik minu juure, siis arutleme, mis teha. Kas tulete või?

Teised.

Tuleme, tuleme! Kuidagi teda ikka aitame!
Elavalt arutelles ära.

Kooliteenija.

Tuleb ivakese aja pärast, põrandahari käes. Haigutab, kratsib mõtlikult kõrvatagust, kustutab siis kuusekesel viimsed küünlajupid ja asub aeglaselt põrandat pühkima.

E E S R I I E.

Metsavõhk

Tuleb aeglasel sammul päris hää. Ta kõõb ühesena ja mõelnuina. Isegi kaunist, teipih jüps ja mõtad teha. Sutsenab mõtlikult, kuulab aeglaselt helina.

Misjah. Sedasid on see mõtluuaine amet ja elu. Teisel pool mõelnuist sõiduvad kill-kõll, kill-kõll kirkusse ja ühikute mõtama, mida see lõikuga moodi teha ning ta vaadaku et meesriksid metsavõhust mõelnuist kirkudest ühikute et

II.

Väike legendik metsas. Taga ja kõrval okaspuude tihnik, maetud lumekoorma alla. Keskel kolm kõrgemat kühmu — lumega kaetud kännud. Ees vasakul käharate kadakapõõsaste rühm, mis moodustab varjulise koopa.

Joululaupäeva õhtupoolik. Hämardub. Siinsääl taeva laotuses hakkab sirama üksikuid tähti. Kaugelt-kaugelt kostab vaikselt kestev aisakella helin — inimesi sõidab kirikusse. Metsas on rahu ja vaikus, aeg-ajalt kuuldu ainult mõne talvitaja-linnu une-eelset häämitsust.

Metsavaht.

Tuleb aeglasel sammul, püss õlal. Ta näib väsinuna ja tüdinenuna. Istub kännule, topib piipu ja süütab selle. Suitsetab mõtlikult, kuulab aisakellade helinat.

Mmjah. Sedasi on see minusuguse amet ja elu... Teised risti-inimesed sõidavad kill-köll, kill-köll kirikusse jõuluõhtut pidama, mina aga lonkigu mööda metsi ringi ja vaadaku, et masuurikad metsaalust noortest kuuskedest tühjaks ei

varastaks. Siis jälle üks suur pähesaamine metsaülemalt ja palgast mahaarvamine.

Aga, tõtt ütelda, eks ole räbalamaidki ameteid kui minu oma... Mina ikka vajun varsti oma osmikusse — eit on sauna kuumaks kütnud, teen endale kõva leili, ja siis õlgedele koduõlut mekkima ning pühi pidama. Aga näe, ütleme vedurijuht — see sõitku terve kallis öö mööda maad-ilma ringi ja kärutagu süsi raudruuna kõhtu. Ja merimehed veel — prrr! tõmmaku aga tõrvakõisi nii, et silm sinine, ja hoidku tüüri pihus — teised aga kuival maal laulavad „kuusepuukest“! Ja kui veel torm — prrr!... ei jah, nisukesed ametid pole jõuluööl hääd kedagi. Aga mis sa teed: et igaüks täitku oma kohustust ja kandku koormat!

Metsast kuuldub kuiva oksa praksatus. Metsavaht kuulatab.

Kes säääl siis ragistab? On ta jänku-argpüks või reinuvader, siis võib ta täna lipata kalli püha puhul. Kui aga on kuusevaras, siis hoolitsen selle eest, et tal läheb kehvasti! *Uus praksatus.* No säääl ikka on keegi... *Tõuseb vaatama.*

Valve.

Tuleb kuivade raagude kandamiga. Metsavahti märgates kokkub ta pisut.

Metsavaht.

Mis sa, plika ligund, nii hilja siin metsas luusid? Mis kahtlased kavatsused sul on?

Valve.

Aralt, paluvalt: Andke andeks, metsaonu, tulin korjama raage. Tuba on nii külm ja puid ei ole raasugi enam kuuris. Ema ka veel haige...

Metsavaht.

Küll ma sinusuguste raagudekorjamist tunnen. Jäsi mõne noore kuuse kaasa ja müüb kino-rahaks maha — säääl su külm tuba ja ema haigus!

Valve.

Ei, pai metsaonu, kuuske ma küll ei varasta. Mis ma kuusega teen, mul pole sinna otsagi midagi panna, mitte küünlajuppigi! Kui aga toa saaksin pisut soojemaks ja ema terveks.

Metsavaht.

Ei tea sind kedagi, mul ju tuttavad need linnaplikade vembud. Siis pärast õienda ja käi kohut. — Tee, et saad jalamaid koju oma raopuntraga! Ja katsu, et sa mul kuuskede külge oma küüsi ei aja! *Kohendab püssi, lonkides ära.*

Valve.

Hirmunult: Ei aja, metsaonu, ei aja! — Peabki ruttama koju — oi, kui pime juba. *Ruttu ära.*

Kaugelt kuuldub jälle aisakellade helinat, mis pikkamööda kaob. Mõneks minutiks jääb

metsalagendik tühjaks. Ilm pimeneb tunduvalt, tähed kattuvad pilvedega. Tuul tõuseb. Valmistub tuisuks ja sajuks.

Valve.

Tuleb joostes ja hingeldades tagasi. Jumal küll, jälle see lagendik! Kust poolt ma siis tulin? Nutu lävel: Nüüd olen eksinud! Ahas-tades: Ema, emakene, kus sa oled? Ootad Valvet, aga Valve on eksinud! Nuttes: Jumal, Jumal, mis nüüd küll saab! Jõuluööks jääda metsa!

Tuulevihin läheb kangemaks.

Nüüd hakkab veel tuiskama! Huu, külm! Poeb põõsaskoopasse. Puhkan siin natuke, siis edasi teed otsima. — Ai, kui väsinud, ja siin on nii soe ja varjuldane!

Väike vaikus, tuulevihin.

Uniselt: Oota natuke . . . ema . . . Valve tuleb varsti . . . (vaikus) . . . kütab toa . . . soojaks . . . soojaks . . . Jäeb magama.

Intermezzo — Valve ulm.

Tugevneva tuulevihina saatel kuulduv õudset muusikat, mis üha kõveneb. Tulevad rütmilises tantsus sisse Tuulepoisid.

Tuulepoiste koorkõne (tantsides).

*Tuulepoisid — huu-uhuu —
loogus me ees iga puu.*

Lumi tantsib, lumi keeb,
see meil' kangest' nalja teeb.

Uh-uh-huu! Uh-uh-huu!
see meil' kangest' nalja teeb.

Eide kätest pagema
jõuluõhtut nägema
salaja sai lipatud.

Karjume nüüd, ammul' suud:

Uh-uh-huu! Uh-uh-huu!
Karjume nüüd, ammul' suud.

Hullupööra möllame,
möllame ja hullame.

Kinni tuiskame kõik teed,
hange jäägu saanid, reed!

Uh-uh-huu! Uh-uh-huu,
hange jäägu saanid, reed!

Tuulepoisid — huu-uhuu —
loogus me ees iga puu.

Lumi tantsib, lumi keeb,
see meil' kangest' nalja teeb,

Uh-uh-huu! Uh-uh-huu!
See meil . . .

Tuuleeit.

On tulnud suure jooksu ja ähkimisega poiste hulka, põrutab tantsu sekka, mis poolt sõnalt katkeb:

Teie viimsed vemmalvärsid ja logardid!
Kus mul ogardid, kas teile ei ole kallis jõulu-
laupäeva õhtu, et te siis, kui eit täidab kõhtu,

lippate minema! Küll ma teile näitan, (*sakutab poisse*) kuidas luukas teeb õlut ja juut kitkub kana! Varsti siia jõuab jõuluvana pidama tähtsat istungit, ja teie tulete möllama siia tähtsale platsile! *Sakutab jälle*. Kas ma teile küllalt pole rääkinud, küll lääne-Matsile ja edela-Atsile, et jõuluõhtul olgu rahu, aga see teie, sindrite, pähe ei mahu!

Korjab poisid kõik juukseidpidi oma pihku, karvustab, poisid möirgavad — sellega ühes kõva tuulevihin.

Nüüd viin teid koju, panen nurka seisma. Ja kui keegi roju mulle veel julgeb vastu hakata, see, pange tähele, jääb pühiks ilma juustelakata!

Veab poisid juukseidpidi ära.

Lumelell.

Tuleb. Nojah, seda ma arvasin. Käes on varsti jõuluöö ja nüüd on tuulepoisid siin tähtsal platsil teinud puhta töö! Oksi ja prahti kiskunud maha — küll on nende vemmaldega kehv ja paha! Minu suure vaevaga külvatud lume ajanud hange — (*vibutab rusikat*) no olgu tuuleeide rusikas te kuklal kange! Jõuluvanade nõukogu tuleb varsti, siin aga kõik kohad täis prahti ja kõrsi. *Hüüab*: Tulge siia, tütrekesed, lumekotid selga ja vööd vööle, ning ruttu asuge tööle! Katke pehme lumivatiga kõik argipäevane must, et ühes pühadega tuleks puhtus, rõõm ja lust!

Lumehelvete tants ja laul:

Lumelell kutsus, me tuleme,
pehme vatiga katame
kinni kõik mured, kurjuse juured —
rahu et saabuks maale nüüd!
Vaesus ja häda nüüd kadugu,
rõõmsalt säragu jõulupuu!
Lapsed ja vanad, väiksed ja suured
imetlevad maa valget rüüd.
Puhtust ja valgust maailmale,
Jõuluvanade silmale
pakume meie, külvates helbeid —
elagu jõulud ja valge maa!
Lumelell kutsus, me tulime,
pehme vatiga katsime
kinni kõik mured, kurjuse juured —
rahu et saabuks maale nüüd!

Tantsides ja lund külvates ära.

P ä k a p i k u d.

*Tulevad paraadsammul, puhudes fanfaare ja
põristades trumme.*

P ä k a p i k k u d e p ä ä l i k.

Päkapikud — seis! Rida sirgeks nagu pingul köis! Seista valvel — vaikselt nii kui palvel.

Härrad päkapikud, kaasvõitlejad habemikud!
Läheneb jõuluöö ja meil algab varsti kibe töö.
Taas tulevad siia kokku jõuluvanad, kes peavad nõu, millised lapsed on nii paid ja kenad, et neid maksab külastada kingikotiga. Nüüd aga

igauks, kes mütsilotiga, kes kuuseoksaga, pühkigu lumest puhtaks teed ja keskel seisvad kändunud need! Maha süüdake tuli ja okstest kombineerige kõnepult.

Päkapikud — rivotult!

Päkapikud täidavad käsu: pühivad lünd, süütavad lõkke kändude ette ja ehitavad okstest kõnetooli, ise lauldes:

Olgu päev või olgu öö,
meie sihiks ikka töö!
Sõbrad, kinnitagem yöö,
eks me pärast lulli löö!
Hääd me teha ihkame,
kurjust, vaesust vihkame!
Puhata ei tihka me
Enne kui

Kuuldub samme ja lumekrudinat.

Päälik.

Laulu sekka: Paigale! Joostakse rüsinal spaleer-rivvi. Puhutakse fanfaare ja põristatakse trumme. Päkapikud, tervituseks valvel, keskele vaat!

Tuleb Jõuluvanade Koja juhatus, mis koosneb kolmest jõuluvanast.

Päälik.

Raporteerides: Austatud Jõuluvanade Koja juhatus ja teie, esitaat! Päkapikkude aukompanii on rivistatud üles, nii et istung võib alata!

Esitaat.

Hästi tehtud, ei saa salata! Tervist, päkapikud, me väikesed sõbrad-habemikud! Jõudu tööle ja häid pühi!

Päkapikud.

Kooris: Tervist! Eks ikka edasi me rühi!

*Jõuluvanad istuvad kändudele, esitaat kesk-
misele kännule.*

Esitaat.

Avan Jõuluvanade Koja juhatuses istungi järjekorralise ja kavatsen seda juhatada ise.

Lugu, kallid kaasvõitlejad-jõuluvanad, on sedasi, et me ei saa veel minna pensionile, vaid peame töötama edasi! Palju on maailmas vaesust ja häda, meie peame vähendama seda! Vähe on muidu jõulurõõmu, kui meie ei lisanudaks seda mõnd sõõmu. Tuhandeid poisse ja tüdrukukesi ootab meid, silmis vesi, et viiksime neile kinke ning maiustusi häid ja silitaksime neil päid.

Järgneb varahoidja ettekanne.

I Jõuluvana.

Läheb kõnetooli. Minul on esitada aruanne, kuipalju on ladudes mängukanne ja kingitusi muid, mida lootes mudilased ammu vesistavad suid. Pean väitma, et selle poolest asi pole sugugi nii hull, sest tagavaraladudes on kinke küll

ja küll. On kauneid pildiraamatuid, mis ergutavad lapsi lugemises saamatuid. On pasunaid ja trumme, aga ka suuski ja kelke, mis sobivad pehmesse lumme. Siis ronge, loomi, lennukeid — kes suudaks loendada kõiki neid! Kui veel lõppeks nimetada vitsakimpe, millega karistada halbade laste pahu tempe, siis olekski mu ülevaade läbi. *Istub kännule.*

Esitaat.

Sa oma jutuga ei teinud meile häbi. — Meie istung igapidi oleks võlts ja väär, kui sõnavõtust loobuks Koja sekretär.

II Jõuluvana.

Läheb kõnetooli. Mul, Koja sekretäril, teile rääkida on üsna vähe. Eks, kingikotid seljas, varsti matkama me lähe. *Võtab portfelist tohutu paki kirju.* Siin mudilaste palvekirjad Koja esitaadile, mis täitmiseks on antud sekretariaadile. Me väikesed sõbrad-päkapikud on kõik kirja-saatjad-mudilased läbi käinud ja oma silmadega näinud, millised lapsed väärivad jõulukinke ja millistele pigem oleks vaja vitsaga tõmmata mööda sinke! Ka laste isad-emad on täitnud oma kohustused ja juba varakult meie kingilattu esitanud tellimused.

Kõik oleks korras, aga puudub ühe lapse palve — te teate teda: tüürimehe Valve. *Istub kännule.*

Esitaat.

Kuidas nii? See laps oli ikka nii virk, viisakas ja armas, ja palvekirja esitamisega alati kärmas. Mis on temaga? Või on juhtunud midagi ta isa-emaga?

1. Päkapikk.

Astub rivist välja. Auväärt jõuluvanad! Täna vara, enne veel kui kirenud kukk ja ärganud kanad, külastasin Valve maja. Sääl, arvan, meie abistavat kätt on vaja. Raske haigus ema surunud on voodi ja majas pole senti raha, millega võiks minna poodi. Lisaks äsja sõnum toodi, et isa merel tormis hukkunud, laevalt põhjatusse külma hauda kukkunud. Majas nälg nüüd varaks, külm on tuba, Valvel silmad punaseks on nutet juba. *Astub rivvi tagasi.*

Esitaat.

Mõtlikult: Siis on lugu hoopis kurb ja paha...
Väikese vaheaja järele otsustavalt: Enam jõuluvana olla ma ei taha, kui ei suuda abistada Valvet väikest ega tuua tema tuppä jõulurõõmu päikest.

I Jõuluvana.

Abistada Valvet oleks minugi tahe, kuid meie külastusest ja kingist tema olukorras oleks vist vähe.

II Jõuluvana.

Mida teha siis? Meie kingid vaevalt asendada suudavad isa-armu ja anda ta emale tagasi tervist ja elutarmu. . .

Esitaat.

Olen otsustanud sedasi: enne, kui läheme päevakorras edasi, võtan radioühenduse jõululapsega, kellelt palun Valve jaoks täna õhtuks mingi suure üllatuse. Loodan, jõululaps mind selles pettuda ei lase.

Päkapikud.

Hüüavad hurraa! ja aplodeerivad tugevasti.

Esitaat.

Lõpetan tänase koosoleku ja loodan, et see tasus meie kokkutuleku. Kotid selga ja tööle nüüd ruttu, küllap pärast pühi puhume taas juttu.

Jõuluvanaid tõusevad püsti, valmistuvad lahkumiseks.

Päkapikkude päalik.

Päkapikud, minu järele paraadkäiguks, marss!

Päkapikkude paraadmarss ja laul:

Kui jõulutuled säravad,
siis päkapikud marsivad.

Näe, lapsed aknal, ammul' suu!
kas jõuluvana tuleb ju?

Kui jõulutuled säravad,
siis jõuluvanad tulevad. . .

Neil seljas raske kingipamp
Ja rihma vahel vitsakimp.

Oi mänguasju nägusaid,
oi maiustusi magusaid!
Neid lootes vesiseks lä'eb suu. . .
Kas jõuluvana tuleb ju?

Marssides ühes jõuluvanadega ära.

*Tuli kustub, kõnetool variseb kokku ja kaob.
Kuu tõuseb, pannes särama värsket lume puude
okstel. Vaikus.*

*Metsavaht, Tiit ja Asta tulevad, viimased
kelgu järel vedades.*

Asta.

Jah, Valve ema on nii pöörast hirmu täis,
et kuhu see laps ometi nii kauaks jääb. Et
juba lõunaajal tuli metsa raage korjama, aga
ikka ei tule veel koju. Ema nuttis ja palavik
tõusis nii kõrgele, et hakkas teine viimaks so-
nima . . .

Tiit.

Ja siis me võtsime kelgu kaasa ning tulime
teda otsima. Kõle ikka jõuluõhtul sumada ringi
pimedas metsas!

Asta.

Väristades: Ega ometi hundid ole . . .

Metsavaht.

Tusaselt: Mine ikka, pole siin metsas hundi-haisugi. Aga siinsamas ma ühele plikale tegin esiti küll tuule alla. Läks oma raokandamiga. *Sülitab.* Eks ta, ligund, eksinud siis ära jah!

Asta.

Siis oli see küll Valve! Oi, kuidas läheb neil halvasti viimasel ajal... Kust me ta ometi leiaksime?

Tiit.

On teiste jutu ajal tulnud põõsaskoopa juure, hirmunult: Hallo! Siin on keegi. — *Vaatab lähemalt.* Kuulge, Valve siin... pikali...

Asta.

Nutu lävel. Jumal, siis on ta küll külmanud!

Metsavaht.

Heldides: Vat kus ta, ligund, pugenud! *Katsub Valvet.* Polegi teisel veel päris häda — liikmed tunduvad olevat päris soojad! Ruttu kelgule ja padavai! minu osmikusse kuumale saunalavale!

Tiit.

Ei seda kohe või teha, metsaonu! Koolis räägiti, et külmanut ei tohi kohe sooja viia, vaid peab enne lumega hõõruma.

Metsavaht.

Vaata mul ninatarka, kus tohter väljas! Noh, üks hõõrume's enne lumega!

Tõstavad Valve kelgule, hakkavad teda lumega hõõruma. Valve sonib midagi läbi une.

Asta.

Elab, kuulete, elab! Valve, Valvekene, ärka, ema ootab sind!

Valve.

Uniselt: Päkapihud . . . jõuluvanad . . . marssisid, laulsid. Oi, kuis oli ilus! Kuhu nad kadusid? Arkab täieliselt, tõuseb istuli, vaatab vöörastades ringi. Kus ma olen?

Asta.

Metsas oled, kuhu eksisid. Ja meie tulime Tiiduga sind otsima. Me olime nii õnnetud sinu kadumise pärast, kõige rohkem aga veel su ema.

Valve.

Veel ulma mõju all. Aga mina olin õnnelik . . . Kui ilusasti nad tantsisid . . . Kuidas kõnelesid! . . . Prrr . . . Külm on!

Metsavaht.

Viige ta ruttu koju, näete, hakkab sonima veel teine!

Tiit.

Hakkame, jah, minema. Aitäh, metsaonu, abi eest ja häid pühi! *Seab Valve ilusasti istuma ja paneb oma palitu talle ümber. Lapsed kelku vedades ära.*

Metsavaht.

Istub kännule, süütab piibu, mõtlikult noogutades: Jumalast õnn, et leidsime. Peaaegu oleks ta surm langenud minu hingele . . . Jaa-jaa, ei ole kiita-asi see vaesus, mis jõuluõhtulgi sunnib plikatirtsu metsast raage korjama.

E E S R I I E.

III.

Kehv tuba. Tagaseinas voodi, mil lamab haigena Valve ema — noor, kuid haigusest ja murest kurnatud naine. Küdeva ahju ees istub kasukaisse mähituna Valve, kellele Asta toob pliidilt klaasi klaasi järele kuuma teed, mida Valve suure õhinaga joob. Tiit kannab õuest peenekslõhutud puid tuppa ja loobib ahju.

E m a.

Ajab voodis istuli, nõrgalt: Tiit, kallis, aitab nüüd küll! Tuba . . . on juba päris soe . . . Kunas ma need puud tasuda suudan . . .

Tiit.

Ära muretse, Valve ema, ega räägi tasumisest. Minu ema ütles, et küta ahi nii soojaks, et särtsub kohe. Meil on puid kuuris hiiglavirn ja ma alles ühe kelgutäie olengi toonud.

E m a.

Oled mul hää laps . . . ja sina, Asta, ka . . . Kui teie poleks sellele tulnud, et metsa otsima minna, oleks Valve praegu juba külmasurma leidnud! Hakkab sul juba . . . natuke soojem . . . kallis tütar?

Valve.

Jah, ema, mul on juba nii soe, et auran kohe.

Asta.

Kuidas sa's sinna metsa kohe magama jäid?

Valve.

Ah, ma olin juba mitu tundi sügavas lumes ringi sumanud ja nii väsinud, et ei suutnud liigutada enam oimugi. Istusin põõsa alla, et puhata natuke, ja — mitte ei tea, kuidas olin jäänud magama.

Ema.

Jumala õnn . . . et hakkas sadama lund ja . . . ilm läks pehmemaks, muidu . . .

Valve.

Jookseb ema juure. Jah, ema, küll oli uhke, kui tuulepoisid puhusid ikka uh-huu ja uh-huu, ja siis hakkasid lumehelbed tantsima ja siis tulid jõuluvanad ja rääkisid kõik minust ja . . .

Ema.

Nõrgalt naeratades: Mis nad sinust rääkisid siis?

Valve.

Õhinal: Et räägivad raadioga jõululapsele, et mulle täna suurt-suurt üllatust teha . . .

Em a.

Hakkab vaikselt nutma. Vaene-vaene laps! Sina saad jõuludeks ainult halbade üllatuste osaliseks. Isa sul maailma-merede loksutada, ema haige . . . pole oodata jõulumeest ega kedagi . . .

Valve hakkab nutma, ema kuivatab oma silmad.

Minge teie nüüd päälegi koju, Tiitu-Astat — hääd lapsed. Teie vanemad ja vennad-õed ootavad, tahavad süüdata jõulupuu. Minule tegite suure jõulukingi sellega, et päästsite mu lapse surmasuust . . .

Tiit.

Suuremeelselt: Oh, seda oleks igauks meie asemel teinud!

Asta.

Jah, läheme nüüd päälegi, aga (*sosinal emale*) me tuleme täna veel kord teid vaatama! Hääd nägemist!

Tiit ja Asta ära.

Nukker vaikus. Ema silitab voodi ees põlvitava ja nutva Valve pääd ja näib hauduvat muremõtteid.

Valve.

Tõuseb püsti, surub vahvalt pisarad tagasi. Ära muretse midagi, ema. Küll sa näed, kõik peab minema veel hästi. Jõuluvana ütles sedasi, ja küll ta oma lubaduse täidab ka. Ma usun

seda kangesti kohe. Isast on küll kole kahju, aga — eks ole, ema, — nüüd pole tal enam tarvis seista kangete tormidega tüüriatas pihus... Ära muretse, ema. Varsti sa saad terveks ja ma kasvan ruttu-ruttu suureks. Ja ära karda, ega ma enam jää metsa magama ja eksi ära, kui lähen jälle raage korjama.

E m a.

Kallistab Velvet. Oled mul tubli tütrekene... Et see just jõuluks pidi kõik sedasi minema... Õnnetused uksest ja aknast!

V a l v e.

Ära karda, ema, ega ma teistele lastele polegi kade, et neil on täna jõulupuud, jõuluvanad ja kõik. Mul on väga hää siin sedasi sinu juures... Mina nägin metsas ikka kolme jõuluvana korraga, ja see on juba midagi. Nüüd ootan vaid seda suurt üllatust, mida jõululapselt minu jaoks paluti.

E m a.

Ära oota ega igatse, Valvekene, võimatut — siis pärast oled väga kurb ja nukker, et ei tulnud mingit üllatust. *Uksele koputatakse.* Mine vaata, kes sääl veel nii hilja?

Valve avab ukse. Tulevad Asta, Tiit, Mare, Harri ja Mai. Igäihel on käes kingituste kompsuke, Tiidul nägusalt ehitud jõulupuu.

L a p s e d.

Läbisegi: Tere õhtust, Valve, tere, Valve ema! Häid pühi!

Harri.

Tähtsalt: Tulime teile tooma ka pisut jõulu-rõõmu!

Em a.

Lügutatult: Hääd lapsed, armsad lapsed! Olgu õnnelik iga samm teie elus, et juba nii noorelt asute häätegevuse teele!

Valve.

Õnnelikult pakikeste ümber kilgates: Oi! Pildiraamat! Ja maiustusi! Ja — oi, ema, näed, kui suur nukk!

Asta.

Selle tegime ise Mare ja Maiega.

Harri.

Aga mina tegin talle voodi!

Tiit.

Ja mina värvisin selle ära!

Em a.

Ei oska kohe teile kuidagi ütelda tänusõnugi selle suure hääteo eest, mis teete Valvele ja mulle sel kurval jõuluõhtul. . .

Harri.

Oh, ega see olegi tänu väärt, nii oleksid teinud meie asemel kõik hääd lapsed! Ja, naabriema, minu isa ütles sedasi, et ärge te muretsege kedagi, et kui terveks saate, siis võite tema ärisse müüjaks tulla, kui tahate.

Asta.

Ja minu ema ütles, et õmblustööd võite tema juurest alati saada.

Ema.

Seda kõike ka veel! Noh, Valvekene, siis hakkab ju koidupuna kerkima meie mureöösse.

Valve.

On õhinal saadud kingituste kallal. Ma ütlesin ju, ema, et küll läheb kõik veel hästi!

Tiit.

On süüdanud küünlad kuusel. Noh, lapsed — laulma nüüd! Lapsed kogunevad jõulupuu ümber ja laulavad jõululaulu.

Ema.

Pühib laulu lõppedes silmi. Kui nüüd isa näeks veel seda jõulurõõmu! Uksele koputatakse. Noh, ikka veel keegi! Valve, mine ava uks!

Valve täidab käsu ja jääb üllatusest soolasambana seisma. Teised lapsed kilkavad rõõmust, ema on väga üllatatud — uksele seisab jõuluvana.

Jõuluvana.

Astub sisse, räägib väga madalal häälel: Tere õhtust, siit-pere rahvas. Ennäe, ennäe, siin tuba jõulurõõmu ja lusti täis, et rõõm näha.

Tiit.

Püüab olla hästi tragi. Jah, jõuluvana, me tulime oma kooliõele Valvele pisut jõulurõõmu tooma, tal nüüd nii kurvad päevad.

Jõuluvana.

Valve poole, ta hää kuuldub värisevat: Miks su päevad on nii kurvad, kas sulle jõulud ei ole rõõmupühad?

Valve.

Kui isa veel elas, olid küll. Nüüd aga on ema haige ja isa uppus merre . . . *Nuttes ema juure.*

Jõuluvana.

Ruttab järele, muutunud häälel: Tütar! Naine!

Ema.

Mu jumal — Peeter! Isa! Valve, isa tuli koju, tuli tagasi! Ma ei usu oma silmi ega kõrvu!

Valve.

Hüppab talle kaela, jõuluvana torukübar langeb maha, hall habe tuleb lahti. Isa, isakene! Isa, isakene! Emale. Kas ma ei ütelnud, et tuleb suur-suur üllatus?

Ema.

Nuttes ja naerdes: See on tõesti uskumatu üllatus! Jumal küll, milline rõõm! Kuidas sa ometi pääsid, kui ometi lehed kirjutasid, et kõik olevat uppunud?!

Isa.

Võtab seljast jõuluvana-vammuse. Oh, see on pikk lugu, küll hiljem jutustan. Aitab sel-

lest, kui nüüd ütlen niipalju, et laine paiskas mu hukkuvalt laevalt suurele jäätükile ja tugev maru triivis mu Taani randa. Sää! paisati mind kaldale, kus minestanult lamasin terve öö. Alles järgmisel hommikul leidsid mind kalurid ja võtsid oma hoole alla. Ravisin paar päeva oma haavu ja ruttasin esimesele möödasõitvale laevale, et täna õhtuks jõuda koju. Mõtlesin, et jõuan kauem pidada vastu jõuluvana osas, aga... ei suutnud enam . . .

Tiit.

Pisut pettunult: Valve isa, kas kõik jõuluvana polegi tõepoolest muud kui päris-isad, kes panevad halli habeme ette ja teevad hääle hästi jämedaks?

Isa.

Ei usu, kallis poiss, ei usu. Küllap on ka päris-jõuluvanasid, aga et neil pole kõikjale mahti minna, siis volitatakse mõned isad nende kohuseid täitma. Sedasi on lood. — Aga noh, lapsed, ma olin ju ka jõuluvana, aga teie lugemist-laulmist ma polegi veel kuulnud. Kas te ka oskate niisugust asja?

Lapsed.

Suure õhinaga: Oskame küll! Oskame küll! Kogunetakse särasilmil jõulupuu ümber ja alustatakse vägevat jõululaulu. Selle kestes

E E S R I I E.